

דגם תשובות לשאלון בסוציולוגיה, 2 יח"ל, מס' 65281, קיץ תשפ"ב

בבדיקת התשובות יש להיעזר במקורות הביבליוגרפיים, בתוכנית הלימודים ובדגם התשובות.
יש לבדוק אם תשובת התלמיד משקפת ידע, הבנה ושימוש במושגים מתאימים.

פרק ראשון

יש לענות על אחת מן השאלות 1-2.

ניקוד	תשובה 1	התאוריה הפונקציונליסטית
20%×2	ציון	<u>שני מושגים ו/או עקרונות:</u> שמירה על הסדר חברתי / יציבות / פונקציה גלויה / פונקציה סמויה / תפקיד / צורך חברתי / חיזוק ערכים בחברה / דיספונקציה.
30%×2	יישום	<u>פונקציה גלויה של הממשלות</u> לדאוג לרווחה כלכלית של התושבים ושל המדינה ולכן מעודדת הכנסת מטבע זר. <u>שמירה על הסדר חברתי</u> : עידוד תיירות חוץ שומר על הסדר חברתי, על היציבות החברתית (והכלכלית) של המדינות ושל התושבים. <u>צורך חברתי</u> : תפקיד הממשלות בעידוד תיירות חוץ תורם למערכת החברתית, כך שיש מענה לצרכים כלכליים של התושבים. <u>דיספונקציה</u> : עידוד תיירות חוץ יכול לגרום לשינוי האקלים. <u>פונקציה סמויה</u> : פעולת הממשלות גרמו למחאת תושבים ובכך חוזקו ערכים חברתיים כמו מעורבות, שמירה על כדור הארץ. (!) כל יישום רלוונטי אחר יתקבל.

מקור: תרבות, עמ' 77-78.

ניקוד	תשובה 2	תאוריית הקונפליקט
20%×2	ציון	<u>שני מושגים ו/או עקרונות:</u> כסף / כוח ויוקרה / יחסי כוח / אי שוויון / שדה קרב / שינוי חברתי / שליטה / תחרות על משאבים מוגבלים / אינטרסים מנוגדים / שליטה / אידאולוגיה.
30%×2	יישום	<u>מאבק</u> בין הממשלות ובין התושבים על ההחלטה לעודד תיירות חוץ ולהכניס תיירים – תופעה הפוגעת במשאבי הטבע. <u>אינטרסים מנוגדים</u> לממשלות ולמקצת מן התושבים יש אינטרסים מנוגדים: הממשלות רוצות לעודד תיירות חוץ, ואילו התושבים רוצים לשמור על כדור הארץ. <u>שליטה</u> : הממשלות החזקות מעוניינות להמשיך להשליט את רצונן על התושבים. <u>משאבים מוגבלים</u> : יש מאבק בין הממשלות ובין התושבים על משאבי הטבע המוגבלים / כסף שייכנס למדינה. <u>אידאולוגיה</u> אמצעי לקידום מטרות פוליטיות של הקבוצות בחברה. הממשלות רוצות לקדם אינטרסים כלכליים, ואילו התושבים המוחים מעוניינים לקדם את השמירה על כדור הארץ. (!) כל יישום רלוונטי אחר יתקבל.

מקור: תרבות, עמ' 80-81.

פרק שני

יש לענות על שתיים מן השאלות 3-6.

ניקוד	מינניות	תשובה א3
40%	מושג אחד: <u>מינניות</u> פירושה ביטוי לתפיסה בדבר ההבדלים הייררכיים בין המינים, על בסיס האמונה כי בני מין אחד נחותים מבני המין האחר. <u>מגדר</u> – ההיבט התרבותי של המין / המשמעות המיוחסת להבחנה הביולוגית בין המינים / ההתנהגויות המצופות מבני המינים השונים.	מהי
60%	יצירת קבוצת הוואטסאפ של האימהות ולא של האבות מלמדת על תפיסה סקסיסטית (מיננית) של הגננת שאימהות עוסקות יותר בחיי הילדים בגן מאשר האבות. מצופה מנשים להיות אחראיות על ענייני החינוך של הילדים (כחלק מהאחריות המצופה מהן על המרחב הביתי).	יישום

מקור: חיברות, עמ' 112.

ניקוד	משפחה פוסט-מודרנית / גירושין	תשובה ב3
הצגה 60%	גורם אחד לעלייה בשיעור הגירושין: <u>שינוי בנורמות</u> – בחברה הפוסט-מודרנית גירושין זוכים לגיטימציה מבחינת הנורמות החברתיות. <u>שינוי ערכים</u> :	הצגה ויישום
יישום 40%	<u>ערך הנשואים והמשפחה</u> – הנישואים לא נתפסים עוד כמקודשים אלא כבסיס "חוזי". אפשר להפר חוזים ביתר בקלות. <u>ערך השוויון בין המינים</u> – נשים הנאבקות על שוויון בחלוקת התפקידים במשפחה מתקשות במימוש השאיפות המקצועיות שלהן. הן רוכשות השכלה, ונוטלות חלק בפרנסת המשפחה. בזכות עצמאותן הכלכלית הן נעשות תלויות פחות ובעל ומכאן שאינן מוכנות להתפשר בחיי הנישואין ומתגרשות יותר. <u>ערך האינדיבידואליות</u> – חובות הפרט למימוש עצמי ולפיתוח עצמי. <u>יישום</u> : בשל <u>שינוי בערכים</u> בני הזוג מתנהלים באופן עצמאי גם מול שגרת החיים של ילדים. <u>שינויים בחקיקה</u> – במדינות מערביות רבות יש חקיקה המקלה את הגירושין מבחינת ההליך המשפטי העשוי להיות קצר ביותר. החקיקה מגנה יותר על זכויותיהן של נשים ולכן יותר נשים מתגרשות היום מאשר בעבר. <u>שינויים במערכת הזוגית</u> – בני זוג מצפים לשימורה של האהבה, וזו עשויה לדעוך בשל סיבות שונות במהלך השנים. אושר אישי ואהבה נתפסים לעיתים כעילה המרכזית המצדיקה את קיומה של המשפחה. הפער בין הציפיות למימושן בפועל מביא לאכזבה, ומכאן לגירושין. (!) כל תשובה רלוונטית תתקבל, אם היא מנומקת ומבוססת על גורם אחד.	יישום

מקור: משפחה, עמ' 124.

ניקוד	גלובליזציה	תשובה א4
40%	<u>גלובליזציה</u> – התרחבות עצומה של זרימת מידע בין האנשים החיים באזורים שונים על פני כדור הארץ בזכות התפתחותם המהירה של אמצעים טכנולוגיים, כתוצאה משימוש באותן טכנולוגיות בחברות שונות ואף מרוחקות. <u>תרבות גלובלית</u> – תרבות שאינה שומרת על ייחודה של התרבות המקומית / תרבות המושפעת מתרבויות אחרות.	מהי
60%	אנו רואים כי יש ייצוא טכנולוגיות מידע, תוכנות ומחשבים שעוברות למקומות שונים בעולם במהירות ובקלות.	יישום

מקור: תרבות, עמ' 155.

ניקוד	תשובה ב4	סוכן חיברות
25%	מהו	<u>סוכן חיברות ראשוני / משני</u> הוא דמות או קבוצה משמעותית ביותר בתהליך החיברות האחראית לעיצובה הבסיסי של הזהות, תוך התייחסות למכלול תחומי החיים.
25%	יישום	המשפחה כסוכנת חיברות ראשונית, משפיעה על מכלול תחומי החיים.
25%	מהו	<u>סוכן חיברות משני</u> הוא גורם בתהליך החיברות האחראי לעיצוב תחום ספציפי בזהות.
25%	יישום	משרד החינוך כסוכן חיברות משני משפיע על בחירת מקצוע המחשבים בתיכון.

מקור: חיברות, עמ' 41-42.

ניקוד	תשובה א5	מרכיבי תרבות שפה
10%×2	ציון	הקריטריונים להשוואה – התייחסות לזמן ולמרחב.
40%	השוואה על פי הקריטריון של זמן	זמן: <u>שבט הסיוקס:</u> אין מושג של זמן. אינם מכירים את המושגים מוקדם ומאוחר ואין להם שעון. <u>התרבות האמריקנית:</u> הדיוק חשוב. משפט חשוב בעיני האמריקני "Time is money". היעדר איחורים – ערך תרבותי. יש הגדרת זמן מדויקת.
40%	השוואה על פי הקריטריון של מרחב	מרחב: (יש לבסס את ההשוואה על דוגמה אחת מן השתיים). חלוקת המרחב: <u>תרבות אמריקנית:</u> קבלת חבר חדש לעבודה – חלוקה מחדש של מרחב העבודה לכל עובד יהיה מרחב שווה. <u>תרבות צרפתית:</u> לעובד תוקצב פינה קטנה ושולחן קטן כדי לא לפגוע במרחב של העובדים הוותיקים. מרחק בין-איש: <u>תרבות אמריקנית:</u> המרחק בין הדוברים בעת שיחה הוא גדול. <u>תרבות דרום אמריקנית:</u> מרחק בין הדוברים בעת שיחה הוא קטן.

מקור: תרבות, עמ' 63-64.

תשובה ב5	קהילה	ניקוד
מהי	קהילה – יחידה בתוך המערכת הכללית המרכיבה את החברה.	35%
הצגה	יש להתייחס לממד אחד: ממד גאוגרפי – זיקה לאזור או טריטוריה מסוימת. ממד חברתי – יחסי גומלין בין התושבים. חיי הקהילה מתנהלים במקומות מפגש חברתיים. ממד פסיכולוגי-תרבותי – תחושת שייכות וזיקה בין-אישית. הם חולקים מערכת תרבותית משותפת, מזהים עצמם כשייכים לקהילה.	35%
הדגמה	יש להביא דוגמה אחת. שבט הסיוקס: ממד גאוגרפי: יש לו טריטוריה מסוימת שהוא גר בה. ממד חברתי: יש יחסי גומלין בתוך השבט (קניית שעונים). ממד פסיכולוגי-תרבותי: יש להם זיקה לשבט. התרבות האמריקנית: מרחב גאוגרפי: חיים בארצות הברית. ממד חברתי: בני התרבות עובדים יחד ומקיימים אינטראקציות. ממד פסיכולוגי-תרבותי: מזהים את עצמם כשייכים לאומה האמריקנית, יש להם מערכת תרבותית משותפת. ערכים דומים – שוויון. תרבות דרום-אמריקנית: מרחב גאוגרפי: בני התרבות גרים באותו אזור. ממד חברתי: בני התרבות עובדים יחד ומקיימים אינטראקציות. ממד פסיכולוגי-תרבותי: חולקים מערכת תרבותית משותפת – בספר – מתקרבים אחד לשני בזמן שיחה.	30%

מקור: קבוצה, עמ' 107.

תשובה א6	קולי האני במראה	ניקוד
התאוריה של קולי	האדם אינו מה שהוא חושב שהוא, הוא גם אינו מה שאחרים חושבים שהוא. האדם הנו מה שהוא חושב שאחרים חושבים שהוא. אפשר לקבל גם: הדימוי העצמי של היחיד מתבסס על האופן שבו הוא מאמין שאחרים תופסים אותו ומעריכים אותו.	40%
יישום	יעל החלה לחשוב שהיא מתאימה לתפקיד לא משום שחשבה שהיא מתאימה ולא משום שאחרים חשבו שהיא מתאימה, אלא כשהיא שמעה מה שאחרים חושבים – שהיא מתאימה – והפנימה זאת. אפשר לקבל גם: הדימוי העצמי של יעל כמתאימה לתפקיד – מתבסס על כך שהיא מאמינה שאחרים תופסים אותה כמתאימה ומעריכים שהיא מתאימה. (!) כל יישום רלוונטי יתקבל.	60%

מקור: חיברות, עמ' 33.

תשובה 66	נושא תרבות סמלים	ניקוד
ציון	סמל – דבר מה המייצג דבר אחר, בעל משמעות רגשית או רעיונית, באופן מסוים המוסכם על בני אדם בקבוצה אנושית מסוימת. [אלה משמעויות מוסכמות על הקולקטיב הלאומי שמעניק לפריטים אלה משמעות רגשית. סמלים אלה מעבירים רגשות של שמחה / גאווה.] (!) כל תשובה רלוונטית תתקבל.	40%
הדגם	יעל מתכוונת לקחת איתה לחלל את דגל ישראל, מכיוון שהוא מסמל את מדינת ישראל, וכן חנוכייה המסמלת יהדות (ניצחון, נס וכדומה).	30%×2

מקור: תרבות, עמ' 57–58.

פרק שלישי

יש לענות על שתיים מן השאלות 7–10.

תשובה 7א	נימוק מסוג ראייה ציות לסמכות	ניקוד
ציון	המחקר של מלגרם בנושא ציות לסמכות מאושש טענה זו.	10%
הסבר	במחקר של מלגרם הנבדקים צייתו לסמכות גם כשהצו היה מנוגד למצפון: מתן זרמים חשמליים (כביכול) רק בשל קבלת הנחייה כזו.	50%
יישום	אם מרצים סמכותיים היו מורים לסטודנטים לפתוח מצלמה, יש סיכוי רב שהיו פותחים אותה.	40%

מקור: קבוצה, עמ' 64–66.

תשובה 7ב	עמ"ר	ניקוד
ציון	<u>שני ערכים:</u> <u>ערכים:</u> כבוד / אחריות / ביטוי עצמי / אומץ / הצלחה (!) כל ערך מנומק יתקבל.	20%×2
יישום	קישור הערכים לטקסט הייתי פותח מצלמה מתוך כבוד למרצה / כדי להצליח. <u>אנ:</u> לא הייתי פותח מצלמה משום שאני אמיץ והולך עם האמת שלי המתנגדת למתרחש / כדי לבטא את תחושותיי בנושא. (!) כל יישום רלוונטי יתקבל.	60%

מקור: תרבות, עמ' 50.

ניקוד	סוגי נורמות	תשובה א8
10%	אפשר להתייחס אל נורמה זו כאל נורמת פולקוויז (אורחות העם).	כן/לא
25%×2	<u>שני הסוגים</u> : <u>פולקוויז</u> : נורמות שאי ציות להן אינו נחשב לפגיעה חמורה בחברה ובמוסר החברתי, והסנקציות השליליות עליהן פחות חמורות. <u>מורס</u> : נורמות מסוג ציווי יסוד בחברה שאי ציות להן פוגע במוסר החברתי ובחברה, והסנקציות השליליות כלפיהן חמורות.	הסבר
40%	סטודנטים שלא יפתחו מצלמה בזמן שיעור מקוון לא יפגעו בחברה ובמוסר החברתי. הסנקציות כלפיהן לא יהיו חמורות. (!) מי שיבחר בסנקציה מסוג מורס ויסביר אותה, יקבל 50% מן הניקוד.	הדגמה

מקור: תרבות, עמ' 55-56.

ניקוד	אינטראקציה סימבולית	תשובה ב8
20%×2	<u>שני מושגים ו/או עקרונות</u> : הגדרת מצב / הבניה חברתית / פרשנות / סמלים / פעילות גומלין.	ציון
30%×2	<u>הגדרת מצב</u> : המרצים מפרשים את ההכנה לשיעורים המקוונים באופן שמנסה לייצר אינטימיות, ואילו הסטודנטים חשים ניכור בשיעורים המקוונים. אין הגדרת מצב משותפת בין תחושת האינטימיות שאליה מכוונים המרצים ובין תחושת הניכור שאותה חשים הסטודנטים. <u>פרשנות</u> : הסטודנטים מפרשים את הבקשה לפתיחת מצלמה כרשות, ואילו המרצים רואים בפתיחת מצלמה הכרח לקיום שיעור מיטבי. (!) כל יישום רלוונטי יתקבל.	יישום

מקור: תרבות, עמ' 29-30.

ניקוד	חברה פוסט-תעשייתית	תשובה א9
50%	מאפיין <u>אחד</u> : חברה פוסט-תעשייתית מבוססת על מיומנויות של ידע: שימוש במחשבים ובמוצרים אלקטרוניים מתוחכמים אחרים / [מפותחת טכנולוגית ומבוססת על כלכלת המידע]	הצגה
50%	<u>דוגמה אחת</u> : • בקטע יש שימוש בשיטת הלימוד המקוונת המבוססת על טכנולוגיה מתקדמת ומידע חדש. • שימוש במחשבים ובמוצרים אלקטרוניים מתוחכמים כמצלמות.	הדגמה

מקור: משפחה, עמ' 118.

ניקוד	תרבות חומרית	תשובה ב9
50%	<u>תרבות חומרית</u> : מוצרים וחפצים שיצרו בני תרבות מסוימת, משתמשים בהם (ונותנים להם משמעות).	מהי
25%×2	<u>שתי דוגמאות</u> : - מסך מחשב - מבנה של האוניברסיטה, כיתה - מצלמת מחשב - כלים דיגיטליים - בתים (!) כל דוגמה רלוונטית תתקבל.	הסבר והדגמה

מקור: תרבות, עמ' 47.

ניקוד	תשובה 10א	זהות וזהות משנה
20%×2	מהי	<u>שני המושגים:</u> <u>זהות:</u> המאפיינים הייחודיים של האדם הנרכשים ומתפתחים במשך חייו, מרגע לידתו, מתוך יחסי גומלין עם סביבתו. <u>זהות משנה:</u> זהות המתייחסת למגוון הסטטוסים והתפקידים של האדם ולאינטראקציות חברתיות שלו.
60%	הדגמה	<u>זהות:</u> ישראלי / אדם שחי בתקופת הקורונה. <u>זהות משנה:</u> סטודנט באוניברסיטת בן גוריון / מרצה / זהות אקדמית (הפסקה האחרונה בטקסט). (!) כל הדגמה רלוונטית תתקבל.

מקור: חיברות, עמ' 9.

ניקוד	תשובה 10ב	קיפוח יחסי
40%	מהי	<u>קיפוח יחסי:</u> הרגשה הנוצרת בתהליך של השוואה שעורך הפרט בין מצבו למצב של אלה שאליהם הוא בוחר להשוות עצמו.
60%	יישום	<u>שלושה יישומים שונים:</u> <ul style="list-style-type: none"> • סטודנטים הלומדים באופן מקוון משווים את מצבם לסטודנטים שלומדים באופן פרונטלי וחשים מקופחים עקב הניכור שחשים בלמידה כזו מצד המרצים. • תחושה סובייקטיבית שחשים הסטודנטים כשמשווים את מצבם בהווה למצבם בעבר בימים שלמדו בקמפוס פיזית. • סטודנטים המשווים את מצבם לסטודנטים עמיתים שיש להם תנאים טובים יותר ללמידה מרחוק (מגורים לא צפופים, גלישה איכותית וכדומה). (!) כל יישום רלוונטי יתקבל.

מקור: קבוצה, עמ' 44.